

medicalstus.ir

پاسخ تشریحی فیزیک — کنکور سراسری ۱۴۰۵

دفترچه دوم • گروه آزمایشی علوم ریاضی و فنی • سؤال‌های ۴۱ تا ۷۵

راهنما: در این دفترچه، صورت هر سؤال به صورت فشرده بازنویسی شده و سپس در بخش «حل»، راه حل کامل و گام به گام تا رسیدن به گزینه درست آمده است. مطابق خواسته شما، گزینه‌های نادرست جداگانه تحلیل نشده‌اند و تنها مسیر رسیدن به پاسخ درست توضیح داده شده است. گزینه درست هر سؤال در کادر سبزرنگ پایان آن مشخص شده و کلید فشرده پاسخ‌ها در انتهای دفترچه آمده است.

فیزیک — سؤال‌های ۴۱ تا ۷۵

۴۱ عدد جرمی هسته‌ای $A = 211$ و بار هسته آن $C = 1/344 \times 10^{-17}$ است. اگر این هسته پرتو آلفا گسیل کند، تعداد نوترون‌های آن پس از واپاشی چند تا است؟

حل: ابتدا عدد اتمی را از روی بار هسته پیدا می‌کنیم: $Z = q/e = 1/344 \times 10^{-17} \div 1/6 \times 10^{-19} = 84$. با گسیل پرتو آلفا (هسته هلیوم ${}^4_2\text{He}$)، عدد جرمی ۴ واحد و عدد اتمی ۲ واحد کم می‌شود: ${}^{211}_{84}\text{X} \rightarrow {}^{207}_{82}\text{Y} + {}^4_2\text{He}$. بنابراین تعداد نوترون‌های هسته جدید برابر است با $N = A - Z = 207 - 82 = 125$.

پاسخ: گزینه ۲

۴۲ کدام مورد درباره هسته و نوکلئون‌ها درست است؟

حل: جرم هر هسته همواره از مجموع جرم پروتون‌ها و نوترون‌های تشکیل‌دهنده آن کمتر است؛ این اختلاف جرم همان «کاهش جرم» است که بر پایه $E = \Delta m \cdot c^2$ به انرژی بستگی هسته تبدیل می‌شود و هسته را پایدار نگه می‌دارد.

پاسخ: گزینه ۴

۴۳ کدام مفهوم فیزیکی به شکل داده‌شده (خمیده شدن پرتوهای نور و دیده شدن تصویر وارونه درخت روی زمین) مربوط نیست؟

حل: شکل، پدیده سراب را نشان می‌دهد؛ اختلاف دمای لایه‌های هوا سبب اختلاف چگالی و در نتیجه اختلاف ضریب شکست می‌شود؛ نور هنگام عبور از این لایه‌ها پی‌درپی می‌شکند و در نهایت بازتاب کلی رخ می‌دهد. بنابراین سراب، شکست نور و اختلاف دمای لایه‌های هوا هر سه با شکل مرتبط‌اند، ولی اثر دوپلر (تغییر بسامد بر اثر حرکت نسبی چشمه و ناظر) هیچ نقشی در این پدیده ندارد.

پاسخ: گزینه ۲

۴۴ یک گوی فلزی درون میدان الکتریکی خارجی یکنواخت قرار دارد. کدام شکل وضعیت میدان الکتریکی اطراف گوی را درست نشان می‌دهد؟

حل: در حالت تعادل الکترواستاتیکی، میدان درون رسانا صفر است و بارهای القایی روی سطح گوی جمع می‌شوند؛ نیم‌کره رو به میدان بار منفی و نیم‌کره مقابل بار مثبت القایی پیدا می‌کند. بنابراین خطوط میدان نمی‌توانند از درون گوی بگذرند و باید عمود بر سطح آن باشند؛ یعنی خطوطی که از بالا می‌آیند روی نیم‌کره بالایی ختم می‌شوند و از نیم‌کره پایینی خطوط تازه‌ای آغاز می‌شوند، و خطوط مجاور هم به سمت گوی خمیده می‌شوند. تنها شکل گزینه ۳ همه این ویژگی‌ها را دارد؛ در شکل‌های ۱ و ۴ خطوط بدون برخورد با سطح، گوی را دور می‌زنند و در شکل ۲ خطوط بدون هیچ تغییری از کنار گوی می‌گذرند.

پاسخ: گزینه ۳

۴۵ شکل، بردارهای میدان الکتریکی و مغناطیسی یک موج الکترومغناطیسی را در یک نقطه و در لحظه معینی نشان می‌دهد (E در جهت +x و B در جهت +y). جهت انتشار موج کدام است؟

حل: در موج الکترومغناطیسی، جهت انتشار در راستای $E \times B$ است و سه بردار E ، B ، v یک دستگاه راست‌گرد می‌سازند. با قاعده دست راست: $\hat{x} \times \hat{y} = \hat{z}$ ؛ یعنی جهت انتشار در راستای محور +z و برون‌سو (از صفحه کاغذ به بیرون) است که با نماد $\odot$ نشان داده می‌شود.

پاسخ: گزینه ۱

۴۶ نمودار مکان - زمان متحرکی با شتاب ثابت مطابق شکل است (رأس سهمی در $t = ۴$ s). اگر سرعت متوسط در بازه $t = ۲$ s تا $t = ۷$ s برابر $۰/۷۵$ m/s باشد، تندی متوسط در همین بازه چند متر بر ثانیه است؟

حل: چون رأس سهمی در $t = ۴$ s است، معادله مکان را به صورت $x = A(t - ۴)^2 + C$ می‌نویسیم. از سرعت متوسط: $(x_۷ - x_۲) / ۵ = ۰/۷۵ \rightarrow ۹A - ۴A = ۳/۷۵$ ، پس $A = ۰/۷۵$. حال مسافت‌ها را جداگانه حساب می‌کنیم، زیرا متحرک در $t = ۴$ s باز می‌گردد: از $t = ۲$ تا $t = ۴$ مسافت $d_۱ = ۴A = ۳$ m و از $t = ۴$ تا $t = ۷$ مسافت $d_۲ = ۹A = ۶/۷۵$ m. مجموع مسافت $۹/۷۵$ m و بنابراین $\bar{v} = ۹/۷۵ \div ۵ = ۱/۹۵$ m/s.

پاسخ: گزینه ۲

۴۷ خودرو A با تندی ثابت ۲۰ m/s = ۷۲ km/h حرکت می‌کند و خودرو B با همان تندی، ۲۸ m پشت سر آن است. خودرو A با شتاب ۴ m/s^۲ ترمز می‌کند و ۲ ثانیه بعد B نیز با همان شتاب ترمز می‌کند. تندی B هنگام رسیدن به A چند متر بر ثانیه است؟

حل: مبدأ مکان را محل اولیه B می‌گیریم، پس A از مکان $x = ۲۸$ m آغاز می‌کند و تا $t = ۵$ s می‌ایستد: $x_A = ۲۸ + ۲۰t - ۲t^2$ و برای $t > ۲$ s: $x_B = ۴۰ + ۲۰(t - ۲) - ۲(t - ۲)^2$. با برابر قرار دادن دو مکان: $۲۸ + ۲۰t = ۲۸t - ۸ \rightarrow t = ۴/۵$ s. چون $۴/۵ < ۵$ است، B هنوز در حال ترمز است و در همین لحظه به A می‌رسد: $v_B = ۲۰ - ۴(۴/۵ - ۲) = ۱۰$ m/s.

پاسخ: گزینه ۴

۴۸ ذره A روی محور x با معادله سرعت $v = ۲t - ۱۲$ حرکت می‌کند و در لحظه $t = ۱$ s از مکان $x = +۹$ m می‌گذرد. ذره B با سرعت ثابت $\hat{v} = (-۳$ m/s) حرکت می‌کند و در مبدأ زمان از مبدأ مکان می‌گذرد. چند ثانیه فاصله دو ذره کوچک‌تر یا مساوی ۲ متر است؟

حل: از معادله سرعت: $a = ۲$ m/s^۲ و $v_0 = -۱۲$ m/s، پس $x_A = x_0 - ۱۲t + t^2$. با شرط $x_A(۱) = ۹$ داریم $x_0 - ۱۱ = ۹$ و در نتیجه $x_0 = ۲۰$ و $x_A = t^2 - ۱۲t + ۲۰$. همچنین $x_B = -۳t$. فاصله دو ذره: $d = x_A - x_B = t^2 - ۹t + ۲۰$. شرط $|d| \leq ۲$ به $۰ \leq t^2 - ۹t + ۱۸ \leq ۰$ می‌انجامد که جواب آن $۳ \leq t \leq ۶$ است (شرط $t^2 - ۹t + ۲۲ \geq ۰$ به‌آزای هر t برقرار است، چون مبین آن منفی است). پس مدت‌زمان مورد نظر $۳ = ۶ - ۳$ ثانیه است.

پاسخ: گزینه ۳

۴۹ گلوله‌ای در خلأ از ارتفاع ۱۸۵ متری رها می‌شود. مسافت طی‌شده در ۳ ثانیه دوم چند برابر مسافت طی‌شده در ۲ ثانیه سوم است؟

حل: نخست بررسی می‌کنیم گلوله تا چه لحظه‌ای در حال سقوط است: $t = \sqrt{۳۷} \approx ۶/۰۸$ s، پس هر دو بازه پیش از رسیدن به زمین‌اند. با $d = ۵t^2$:
۳ ثانیه دوم یعنی بازه $t = ۳$ تا $t = ۶$: $d_۱ = ۵(۳۶ - ۹) = ۱۳۵$ m
۲ ثانیه سوم یعنی بازه $t = ۴$ تا $t = ۶$: $d_۲ = ۵(۳۶ - ۱۶) = ۱۰۰$ m
نسبت: $۱۳۵ \div ۱۰۰ = \frac{۲۷}{۲۰} d_۱ \div d_۲$

پاسخ: گزینه ۴

۵۰ دوره عقربه ساعت‌شمار چند برابر دوره عقربه ثانیه‌شمار است؟

حل: عقربه ساعت‌شمار در ۱۲ ساعت یک دور کامل می‌زند و عقربه ثانیه‌شمار در ۱ دقیقه: ۴۳۲۰۰ s = ۱۲×۳۶۰۰ و $T_s = ۶۰$ s. بنابراین $T_h \div T_s = ۴۳۲۰۰ \div ۶۰ = ۷۲۰$.

پاسخ: گزینه ۳

۵۱ جسمی به جرم m را با نیروی افقی F به دیوار قائم می‌فشاریم و ساکن می‌ماند. F را به تدریج کم می‌کنیم تا جسم در آستانه لغزش قرار گیرد. در مدت تغییر F بزرگی نیروی اصطکاک چگونه تغییر می‌کند؟

حل: نیروها را در دو راستا تفکیک می‌کنیم. در راستای افقی $N = F$ و در راستای قائم تنها دو نیروی وزن و اصطکاک ایستایی وجود دارند. تا زمانی که جسم ساکن است تعادل قائم برقرار است: $f = mg$. تغییر F فقط نیروی عمودی سطح (و در نتیجه بیشینه اصطکاک $f_{s,max} = \mu_s N$) را تغییر می‌دهد، نه مقدار واقعی اصطکاک را. پس اندازه نیروی اصطکاک پیوسته برابر mg می‌ماند و درست در آستانه لغزش، $\mu_s N$ برابر mg می‌شود.

پاسخ: گزینه ۱

۵۲ جسمی با نخ آویزان است و در لحظه‌ای نیروی کشش نخ از وزن جسم کمتر است. در آن لحظه حرکت جسم ممکن است کدام یک از حالت‌های زیر باشد؟

حل: چون $T < W$ است، برآیند نیروها و در نتیجه شتاب، رو به پایین است. حرکت با شتاب رو به پایین دو حالت دارد: اگر جسم رو به پایین حرکت کند تندشونده است (حالت «الف»): با شتاب رو به پایین در حال پایین رفتن) و اگر رو به بالا حرکت کند کندشونده است (حالت «ج»): با شتاب رو به پایین در حال بالا آمدن). حالت‌های «ب» و «د» هر دو به شتاب رو به بالا نیاز دارند و ممکن نیستند.

پاسخ: گزینه ۴

۵۳ خودرویی به جرم ۲ تن با سرعت $20 \text{ m/s} = 72 \text{ km/h}$ روی سطح افقی حرکت می‌کند، ترمز می‌کند و با شتاب ثابت پس از طی ۴۰ متر می‌ایستد. نیرویی که از طرف سطح بر خودرو وارد می‌شود چند نیوتون است؟ ($g = 10 \text{ m/s}^2$)

حل: شتاب کاهش سرعت: $a = \frac{v^2}{2d} = \frac{400}{80} = 5 \text{ m/s}^2$. نیروی اصطکاک (مؤلفه افقی نیروی سطح): $f = ma = 2000 \times 5 = 10^4 \text{ N}$. نیروی عمودی سطح: $N = mg = 2000 \times 10 = 2 \times 10^4 \text{ N}$. نیروی برآیندی که سطح وارد می‌کند، برآیند این دو مؤلفه عمود بر هم است: $F = \sqrt{(N^2 + f^2)} = \sqrt{(4 \times 10^8 + 10^8)} = 10^4 \sqrt{5} \text{ N}$.

پاسخ: گزینه ۲

۵۴ در فضای باز، تراز شدت صوت در فاصله ۱۰ متری از یک چشمه نقطه‌ای ۶۴ دسی‌بل است. تراز شدت صوت در فاصله ۱۰۰ متری از این چشمه چند دسی‌بل است؟

حل: شدت صوت چشمه نقطه‌ای با عکس مجذور فاصله تغییر می‌کند: $I = P / 4\pi r^2$. با ۱۰ برابر شدن فاصله، شدت ۱/۱۰۰ برابر می‌شود، پس: $\beta_p = \beta_1 + 10 \log(I_p / I_1) = 64 + 10 \log(10^{-2}) = 64 - 20 = 44 \text{ dB}$.

پاسخ: گزینه ۱

۵۵ معادله حرکت هماهنگ ساده‌ای در SI به صورت $x = 0.04 \cos(500t)$ است. در هر دوره چند میلی‌ثانیه، بردار سرعت و بردار مکان نوسانگر هم‌جهت و هر دو در خلاف جهت محور x هستند؟

حل: از معادله $\omega = 500 \text{ rad/s}$ ، پس $T = 2\pi / \omega = 2\pi / 500 = 4\pi \text{ ms}$. بردار سرعت و مکان تنها زمانی هم‌جهت‌اند که نوسانگر از مرکز به سمت انتهای مسیر دور شود. شرط اینکه هر دو در جهت $-x$ باشند یعنی $x < 0$ و $v < 0$ ؛ این حالت فقط در ربع دوره حرکت از مرکز تعادل به سمت انتهای منفی رخ می‌دهد: $t = T / 4 = 4\pi / 4 = \pi \text{ ms}$.

پاسخ: گزینه ۳

۵۶ تار به طول ۸۰ cm و چگالی 5 g/cm^3 با نیروی کشش ۳۰۰ N بسته شده است. تار به تشدید درآمده، با بسامد ۲۵۰ Hz ارتعاش می‌کند و در طول آن ۲ شکم ایجاد شده است. سطح مقطع تار چند میلی‌متر مربع است؟

حل: با ۲ شکم روی تار دو سر بسته: $L = 2 \times (\lambda / 2) = \lambda$ ، پس $\lambda = 0.8 \text{ m}$.
تندی موج: $v = f\lambda = 250 \times 0.8 = 200 \text{ m/s}$.
از رابطه $\mu = F / v^2 = 300 / (4 \times 10^4) = 7.5 \times 10^{-3} \text{ kg/m}$ داریم.
و چون $\mu = \rho A$ است: $A = 7.5 \times 10^{-3} / 5000 = 1.5 \times 10^{-6} \text{ m}^2 = 1.5 \text{ mm}^2$.

پاسخ: گزینه ۲

۵۷ در آزمایش فوتوالکتریک، تابع کار فلز ۲/۲ eV است. نوری با طول موج λ سبب گسیل فوتوالکترون‌هایی با بیشینه تندی $8 \times 10^5 \text{ m/s}$ می‌شود. λ چند نانومتر است؟ ($h = 1240 \text{ eV.nm}$, $m_e = 9 \times 10^{-31} \text{ kg}$)

حل: بیشینه انرژی جنبشی فوتوالکترن‌ها:
 $2/88 \times 10^{-19} / 6 \times 10^{-19} = 1/8 \text{ eV}$ که برابر است با $K_{\max} = \frac{1}{2}mv^2 = \frac{1}{2} \times 9 \times 10^{-31} \times (8 \times 10^5)^2 = 2/88 \times 10^{-19} \text{ J}$.
از معادله فوتوالکتریک: $E = W + K_{\max} = 2/2 + 1/8 = 4 \text{ eV}$.
و در نهایت $\lambda = hc / E = 1240 / 4 = 310 \text{ nm}$.

پاسخ: گزینه ۲

۵۸ در اتم هیدروژن، الکترون از مدار n به مدار n' جهش می‌کند و انرژی آن $۰/۲۱E_R$ کاهش می‌یابد و این انرژی به صورت پرتو الکترومغناطیسی گسیل می‌شود. این گسیل در چه رشته‌ای است و پرتو در کدام ناحیه از طیف قرار دارد؟

حل: با $E_n = -E_R \div n^2$ داریم $\Delta E = E_R(1 \div n'^2 - 1 \div n^2) = ۰/۲۱E_R$. باید دو عدد صحیح یافت که $(1 \div n'^2) - (1 \div n^2) = ۰/۲۱$ شود؛ $(1 \div ۴) - (1 \div ۲۵) = ۰/۲۵ - ۰/۰۴ = ۰/۲۱$. پس گذار $n' = ۲ \rightarrow n = ۵$ است و چون مدار پایانی $n' = ۲$ است، این گسیل در رشته **بالمر** قرار دارد. انرژی فوتون: $\Delta E = ۰/۲۱ \times ۱۳/۶ \approx ۲/۸۶ \text{ eV}$ که با $\lambda = ۱۲۴۰ \div ۲/۸۶ \approx ۴۳۴ \text{ nm}$ می‌رسد؛ یعنی ناحیه **مرئی** (بنفش).

پاسخ: گزینه ۴

۵۹ بارهای الکتریکی نقطه‌ای یکسان در سه رأس یک مربع قرار دارند ($q_۱$ و $q_۳$ مجاور $q_۲$). نیروی الکتریکی خالص وارد بر $q_۲$ چند برابر نیروی الکتریکی است که $q_۱$ بر $q_۲$ وارد می‌کند؟

حل: اگر ضلع مربع a و بار هر ذره q باشد، $q_۱$ و $q_۳$ هر دو در فاصله a از $q_۲$ هستند و دو نیروی هم‌اندازه $F = kq^2 \div a^2$ و **عمود بر هم** بر آن وارد می‌کنند:

$$F_{\text{net}} = \sqrt{۲} F$$

اما $q_۱$ و $q_۳$ در دو سر قطر مربع‌اند: $F' = kq^2 \div (a\sqrt{۲})^2 = F \div ۲$.

نسبت: $F_{\text{net}} \div F' = \sqrt{۲}F \div (F \div ۲) = ۲\sqrt{۲}$.

پاسخ: گزینه ۱

۶۰ دو خازن را با یک باتری شارژ کرده‌ایم. اگر انرژی یکی از خازن‌ها چهار برابر انرژی دیگری باشد، ظرفیت و بار الکتریکی آن به ترتیب چند برابر ظرفیت و بار خازن دیگر است؟

حل: شارژ با یک باتری یعنی اختلاف پتانسیل دو سر هر دو خازن یکسان است. از $U = \frac{1}{2}CV^2$ با V ثابت:

$$U_۱ \div U_۲ = C_۱ \div C_۲ = ۴$$

و از $Q = CV$: $Q_۱ \div Q_۲ = C_۱ \div C_۲ = ۴$. پس هر دو کمیت ۴ برابرند.

پاسخ: گزینه ۳

۶۱ ۸ سیم مسی هر یک به طول l و قطر مقطع d به صورت موازی به هم وصل شده و رسانایی به مقاومت R ساخته‌اند. قطر مقطع یک سیم مسی به طول l چند d باشد تا مقاومت آن $۲R$ شود؟

حل: مقاومت هر سیم: $R_۱ = ۴\rho l \div \pi d^2$. با موازی‌بستن ۸ سیم یکسان: $R = R_۱ \div ۸ = \rho l \div ۲\pi d^2$.

برای سیمی به همان طول و قطر D می‌خواهیم $R' = ۲R$:

$$۴\rho l \div \pi D^2 = ۲ \times (\rho l \div ۲\pi d^2) \rightarrow D^2 = ۴d^2 \rightarrow D = ۲d$$

پاسخ: گزینه ۲

۶۲ مقاومت الکتریکی المنت یک اجاق برقی در دمای ۳۰۰ K برابر ۲۵Ω است. اگر با ولتاژ ۲۳۴ V دمای المنت به ۳۰۷°C برسد، جریان عبوری از المنت چند آمپر است؟ ($\alpha = ۲ \times ۱۰^{-۳} \text{ K}^{-۱}$)

حل: ابتدا دو دما را هم‌واحد می‌کنیم: $T_۱ = ۳۰۰ \text{ K}$ و $T_۲ = ۳۰۷ + ۲۷۳ = ۵۸۰ \text{ K}$. پس $\Delta T = ۲۸۰ \text{ K}$.

$$R = R_0(1 + \alpha\Delta T) = ۲۵(1 + ۲ \times ۱۰^{-۳} \times ۲۸۰) = ۲۵ \times ۱/۵۶ = ۳۹ \Omega$$

و از قانون اهم: $I = V \div R = ۲۳۴ \div ۳۹ = ۶ \text{ A}$.

پاسخ: گزینه ۱

۶۳ در مدار شکل، با بستن کلید K ، اعدادی که ولت‌سنج‌ها نشان می‌دهند چگونه تغییر می‌کنند؟ ($V_۱$ موازی با مجموعه باتری و $R_۱$ ، $V_۲$ موازی با $R_۲$ و $V_۳$ موازی با $R_۳$)

حل: کلید K با $R_۲$ موازی است و چون $R_۳$ نیز با همین بخش موازی است، بستن کلید هر دو مقاومت $R_۲$ و $R_۳$ را اتصال کوتاه می‌کند. پس:

(۱) مقاومت معادل مدار کاهش می‌یابد و جریان مدار افزایش می‌یابد.

(۲) $V_۱ = \mathcal{E} - IR_۱$ چون $IR_۱$ بیشتر می‌شود؛ پس **کاهش** می‌یابد.

(۳) $V_۲ = IR_۲$ با افزایش **افزایش** می‌یابد.

(۴) دو سر $R_۳$ اتصال کوتاه است، پس $V_۳ = ۰$.

پاسخ: گزینه ۳

۶۴ اتم یک بار یونیده با تندی $2 \times 10^5 \text{ m/s}$ رو به بالا وارد میدان مغناطیسی یکنواخت برون‌سوی $B = 200 \text{ G} = 0.02 \text{ T}$ می‌شود و مسیر دایره‌ای به شعاع 25 cm را طی می‌کند (طبق شکل، مسیر به سمت راست خم می‌شود). یون مثبت است یا منفی و جرم آن در SI چقدر است؟

حل: تعیین علامت بار: با v در جهت $+y$ و B در جهت $+z$ ، برای بار مثبت $\hat{y} \times \hat{z} = \hat{x}$ ؛ یعنی نیرو به سمت راست است و مسیر به راست خم می‌شود. چون در شکل نیز مسیر به راست خمیده، یون مثبت است.

محاسبه جرم: از $r = mv \div qB$ داریم $m = qBr \div v = (1.6 \times 10^{-19} \times 0.02 \times 0.25) \div 2 \times 10^5 = 4 \times 10^{-27} \text{ kg}$

پاسخ: گزینه ۱

۶۵ در کدام ماده مغناطیسی، در حضور میدان‌های مغناطیسی قوی، خاصیت مغناطیسی ضعیف و موقت در جهت میدان خارجی به وجود می‌آید؟

حل: در مواد پارامغناطیس، دو قطبی‌های مغناطیسی اتمی در میدان خارجی تا حدی هم‌جهت میدان می‌شوند و مغناطش ضعیفی هم‌جهت میدان پدید می‌آید که با حذف میدان از بین می‌رود (موقت). در مواد دیامغناطیس، مغناطش ضعیف ولی خلاف جهت میدان است و در فرومغناطیس‌ها مغناطش بسیار قوی است (در نوع سخت، ماندگار).

پاسخ: گزینه ۴

۶۶ شکل‌های A و B دو لحظه از دوران یکنواخت پیچ در میدان مغناطیسی یک آهنربا را نشان می‌دهند. به ترتیب در کدام شکل جریان القایی صفر است، در کدام بیشینه است و در کدام شکل جهت جریان در حال عوض شدن است؟

حل: در شکل A صفحه پیچ عمود بر میدان است؛ در این وضعیت شار عبوری بیشینه ولی آهنگ تغییر آن $(-\Delta\Phi \div \Delta t)$ صفر است، پس جریان القایی صفر است و دقیقاً در همین وضعیت جهت جریان عوض می‌شود.

در شکل B صفحه پیچ موازی میدان است؛ شار صفر ولی آهنگ تغییر شار بیشینه است، پس جریان القایی بیشینه است.

پس به ترتیب: A, B, A.

پاسخ: گزینه ۲

۶۷ حلقه مسی به قطر 10 cm روی میز است. میدان مغناطیسی یکنواختی که با خط عمود بر سطح حلقه زاویه 60° درجه می‌سازد، در مدت 15 s از صفر تا 400 G تغییر می‌کند. بزرگی نیروی محرکه القایی متوسط چند ولت است؟

حل: مساحت حلقه: $A = \pi r^2 = \pi (0.05)^2 \approx 7.85 \times 10^{-3} \text{ m}^2$

تغییر شار: $\Delta\Phi = \Delta B \cdot A \cdot \cos 60^\circ = 0.04 \times 7.85 \times 10^{-3} \times 0.5 \approx 1.57 \times 10^{-4} \text{ Wb}$

$|E| = \Delta\Phi \div \Delta t = 1.57 \times 10^{-4} \div 0.15 \approx 1.05 \times 10^{-3} \text{ V}$

پاسخ: گزینه ۴

۶۸ قطعه‌های داده‌شده آلیاژهایی از طلا و مس هستند. کدام قطعه درصد مس بیشتری دارد؟ (چگالی طلا 19 g/cm^3)

حل: چون چگالی مس از طلا کمتر است، هر چه درصد مس بیشتر باشد چگالی آلیاژ کمتر می‌شود. پس کافی است چگالی هر قطعه را حساب کنیم:

(۱) 14 g/cm^3 $(1 \times 1 \times 1) = 14 \div (1 \times 1 \times 1) = 14 \text{ g/cm}^3$

(۲) $16 \div (1 \times 1 \times 2) = 8 \text{ g/cm}^3$

(۳) $11 \div (1 \times 2 \times 2) = 1.375 \text{ g/cm}^3$

(۴) $12 \div (1 \times 1 \times 3) = 4 \text{ g/cm}^3$

کمترین چگالی مربوط به قطعه ۳ است، پس بیشترین درصد مس را دارد.

پاسخ: گزینه ۳

۶۹ در کدام حالت پدیده ترشوندگی اتفاق می‌افتد؟

حل: ترشوندگی زمانی رخ می‌دهد که مایع تمایل داشته باشد روی سطح جامد پخش شود؛ یعنی نیروی دگرچسبی بین مولکول‌های مایع و جامد بر نیروی هم‌چسبی بین مولکول‌های خود مایع غلبه کند. در این حالت سطح آزاد مایع در لوله مقعر و زاویه تماس کوچک‌تر از 90° درجه می‌شود.

پاسخ: گزینه ۴

۷۰ در شکل، فشار هوا ۷۶ سانتی‌متر جیوه و سطح مقطع لوله‌ها ۲ cm^2 است (ارتفاع جیوه در لوله چپ ۱۰ و در لوله راست ۱۲ سانتی‌متر و ستون هوای محبوس ۴۲ سانتی‌متر). در دمای ثابت، چند سانتی‌متر مکعب جیوه در لوله راست بریزیم تا سطح جیوه در لوله چپ ۶ cm بالا بیاید؟

حل: فشار اولیه هوای محبوس: فشار در کف لوله U برابر است، پس $P_1 + 10 = 76 + 12 \rightarrow P_1 = 78 \text{ cmHg}$.
حالت دوم: ستون هوا از ۴۲ cm به $36 \text{ cm} = 42 - 6$ می‌رسد؛ با قانون بویل: $P_2 = 78 \times 42 \div 36 = 91 \text{ cmHg}$.
ارتفاع جیوه لوله چپ $16 \text{ cm} = 10 + 6$ می‌شود، پس $91 + 16 = 76 + h \rightarrow h = 31 \text{ cm}$.
جیوه افزوده: $25 \text{ cm} = (16 - 10) + (31 - 12) = \Delta l$ و در نتیجه $V = 25 \times 2 = 50 \text{ cm}^3$.

پاسخ: گزینه ۳

۷۱ وزنه‌ای به نخ بسته شده و در مسیر دایره‌ای حرکت می‌کند. وقتی نخ افقی است، وزنه را از نقطه A رها می‌کنیم. اگر تغییر انرژی جنبشی در طی کمان AB برابر Δk_1 (زاویه 30° درجه) و در طی کمان BC برابر Δk_2 (زاویه 60° درجه) باشد، نسبت $\Delta k_1 \div \Delta k_2$ چقدر است؟

حل: با صرف نظر از مقاومت هوا، تنها وزن کار انجام می‌دهد، پس $\Delta k = mg\Delta h$.
نقطه A هم‌ارتفاع مرکز O است. اگر شعاع را R بگیریم:
افت ارتفاع از A تا B: $\Delta h_1 = R \sin 30^\circ = R \div 2$.
نقطه C درست زیر مرکز است، پس افت ارتفاع از B تا C: $\Delta h_2 = R - R \div 2 = R \div 2$.
در نتیجه $\Delta k_1 \div \Delta k_2 = 1$.

پاسخ: گزینه ۱

۷۲ در یک نیروگاه آبی، آب از ارتفاع ۹۰ متری سقوط می‌کند و ۴۰ درصد انرژی آزادشده به انرژی الکتریکی تبدیل می‌شود. اگر توان الکتریکی خروجی ۶۰ مگاوات باشد، حجم آبی که در هر دقیقه سقوط می‌کند چند مترمکعب است؟ ($\rho = 1000 \text{ kg/m}^3$, $g = 10 \text{ m/s}^2$)

حل: توان مکانیکی لازم: $P = 60 \times 10^6 \div 0.4 = 150 \times 10^6 \text{ W}$.
انرژی در یک دقیقه: $E = Pt = 150 \times 10^6 \times 60 = 9 \times 10^9 \text{ J}$.
جرم آب: $m = E \div gh = 9 \times 10^9 \div (10 \times 90) = 10^7 \text{ kg}$.
حجم: $V = m \div \rho = 10^7 \div 1000 = 10^4 \text{ m}^3$.

پاسخ: گزینه ۲

۷۳ گاز آرمانی با طی دو مسیر پله‌ای از حالت i به حالت f رسیده است؛ در نمودار $P - V$ یکی از مسیرها انبساط خود را روی فشار $8 \times 10^4 \text{ Pa}$ و دیگری روی فشار $3 \times 10^4 \text{ Pa}$ انجام می‌دهد و در هر دو مسیر $\Delta V = 3 \text{ L}$ است. در کدام مسیر گرمای بیشتری به گاز داده شده و این اختلاف گرما چند ژول است؟

حل: چون حالت آغازی و پایانی در هر دو مسیر یکسان است، ΔU برابر است و طبق $Q = \Delta U + W$ هر مسیری که کار بیشتری انجام دهد، گرمای بیشتری هم گرفته است. کار تنها در بخش انبساط (هم‌فشار) انجام می‌شود و بخش هم‌حجم کاری ندارد:
 $W = 8 \times 10^4 \times 3 \times 10^{-3} = 240 \text{ J}$
 $W' = 3 \times 10^4 \times 3 \times 10^{-3} = 90 \text{ J}$
 $\Delta Q = W - W' = 240 - 90 = 150 \text{ J}$ پس گرمای بیشتر به مسیری داده شده است که انبساط آن روی فشار بالاتر ($8 \times 10^4 \text{ Pa}$) رخ می‌دهد.

پاسخ: گزینه ۲

۷۴ در چرخه ترمودینامیکی شکل، گاز آرمانی با انبساط بی‌دررو از A به B می‌رود، سپس با فرایند هم‌حجم و مبادله 350 J گرما به C می‌رسد و در پایان با انجام کاری به بزرگی 600 J طی فرایند هم‌دما به A بازمی‌گردد. کل کار انجام‌شده روی گاز در این چرخه چند ژول است؟

حل: در یک چرخه $\Delta U = 0$ ، پس $Q_{\text{total}} = W_{\text{gas}}$.
گرمای هر مرحله: بی‌دررو $Q = 0$ ؛ هم‌حجم $Q = +350$ ؛ (گاز گرما می‌گیرد تا دما از T_1 به T_2 برسد)؛ هم‌دما $Q = W$ و چون $\Delta U = 0 \rightarrow Q = W$ تراکم است $Q = W = -600 \text{ J}$.
پس $Q_{\text{total}} = 0 + 350 - 600 = -250$ ؛ یعنی کار انجام‌شده توسط گاز 250 J است و کار انجام‌شده روی گاز 250 J می‌شود.

پاسخ: گزینه ۳

۷۵ در مخزنی به حجم ۲۶ لیتر، ۲۱ گرم مخلوط گاز هیدروژن و نیتروژن قرار دارد. اگر در دمای ۵۲ درجهٔ سلسیوس فشار پیمانه‌ای گاز ۳ atm باشد، نسبت جرم نیتروژن به جرم هیدروژن چقدر است؟ ($R = 8 \text{ J/mol.K}$)

حل: فشار مطلق: $P = 3 + 1 = 4 \text{ atm} = 4 \times 10^5 \text{ Pa}$

شمار کل مول‌ها: $n = PV \div RT = (4 \times 10^5 \times 26 \times 10^{-3}) \div (8 \times 325) = 4 \text{ mol}$

اگر x مول H_2 و y مول N_2 باشد:

$$2x + 28y = 21 \text{ و } x + y = 4$$

حل دستگاه: $y = 0.5$ و $x = 3.5$ ، پس $m(N_2) = 14 \text{ g}$ و $m(H_2) = 7 \text{ g}$: در نتیجه نسبت جرم‌ها $2 = 14 \div 7$ است.

پاسخ: گزینهٔ ۲

کلید پاسخ‌های فیزیک (۴۱ تا ۷۵)

سؤال	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹
گزینه	۲	۴	۲	۳	۱	۲	۴	۳	۴
سؤال	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸
گزینه	۳	۱	۴	۲	۱	۳	۲	۲	۴
سؤال	۵۹	۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷
گزینه	۱	۳	۲	۱	۳	۱	۴	۲	۴
سؤال	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵	
گزینه	۳	۴	۳	۱	۲	۲	۳	۲	

تهیه‌شده در medicalstus.ir — هرگونه بازنشر با ذکر منبع بلامانع است.